

Andrzej Makarski

Centrum Antyterrorystyczne Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Geneza, zasady działania oraz doświadczenia po pierwszym roku funkcjonowania

I. GENEZA

Przeprowadzona pod koniec 2007 r. analiza porównawcza rozwiązań systemowych w państwach UE, realnie zagrożonych atakiem terrorystycznym, z funkcjonującą wówczas strukturą w Polsce wykazała, że:

- w wielu krajach Wspólnoty istnieją rozwiązania pozwalające na koordynację działań służb i instytucji państwowych w zakresie przeciwdziałania terroryzmowi;
- w zależności od zastosowanych systemów, ich działanie dotyczy sfery analityczno-informacyjnej, czynności operacyjno-rozpoznawczych, prewencyjnych lub reagowania po dokonaniu zamachu terrorystycznego;
- uplasowanie struktur i osób koordynujących działania jest różnorodne – niejednokrotnie są to członkowie Rad Ministrów, jednostki organizacyjne Ministerstw Spraw Wewnętrznych albo podmioty funkcjonujące w lub przy wewnętrznych służbach specjalnych;
- pomimo rekomendacji Wspólnoty¹⁾ oraz wcześniejszych prób opracowania rozwiązań systemowych w tym zakresie, w Polsce brakuje struktury, która koordynowałaby działalność krajowych służb i instytucji w zakresie zwalczania terroryzmu;
- w zakresie czterech filarów UE zajmujących się przeciwdziałaniem terroryzmowi (zapobieganie, ochrona, ściganie i reagowanie²⁾) w RP funkcjonuje znaczna liczba organów państwowych podległych Prezesowi Rady Ministrów, ministrom spraw wewnętrznych i administracji, finansów, obrony narodowej, spraw zagranicznych oraz

¹⁾ Zgodnie z zaleceniem nr 2 Rady do Spraw Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych UE, opracowanym na podstawie oceny rozwiązań antyterrorystycznych o charakterze prawnym, administracyjnym i technicznym (ang. *peer evaluation*) krajów członkowskich UE, należy powołać podmiot, którego zadaniem będzie koordynacja działań instytucji rządowych, organów ochrony prawa oraz służb specjalnych w zakresie zwalczania terroryzmu. Szczegółowe zalecenia przedstawiono w załączniku do opracowania.

²⁾ W zakresie zwalczania terroryzmu kierunki działania państw UE wyznaczają:
– przyjęta przez Radę UE w dniach 1-2 grudnia 2005 r. *Strategia UE w zakresie zwalczania terroryzmu*,
– zaakceptowany w czerwcu 2004 r. i zaktualizowany w 2005 r. *Plan działania dotyczący zjawiska terroryzmu*.

Podstawą ich stworzenia było wskazanie czterech filarów zwalczania terroryzmu:

- **zapobieganie** (*Prevent*) – przeciwdziałanie wstępowaniu osób w szeregi organizacji terrorystycznych poprzez eliminację czynników powodujących radykalizację postaw i rekrutację do ugrupowań o charakterze terrorystycznym zarówno w Europie, jak i na całym świecie;
- **ochrona** (*Protect*) – zabezpieczanie obywateli i infrastruktury przed zagrożeniem terrorystycznym, m.in. poprzez zwiększenie skuteczności ochrony granic, bezpieczeństwa transportu oraz obiektów o znaczeniu strategicznym;
- **ściganie** (*Pursue*) – zwalczanie działalności terrorystycznej zarówno na terenie UE, jak i poza granicami państw członkowskich, poprzez rozbitcie grup i organizacji terrorystycznych, a także pozba-

infrastruktury. Ich działania nie są w pełni koordynowane, a efektem tego stanu są różne – niejednokrotnie skrajnie rozbieżne – oceny poziomu zagrożenia terrorystycznego RP oraz identyfikacji czynników oddziałujących na ten stan.

W związku z taką diagnozą stworzona została koncepcja rozdziału zadań wynikających ze strategii UE dotyczącej zwalczania terroryzmu pomiędzy instytucje państwowe oraz powołania struktury o charakterze operacyjnym – Centrum Antyterrorystycznego ABW. Koncepcja ta została zaakceptowana 16 stycznia 2008 r. przez wicepremiera, wczesnego ministra spraw wewnętrznych i administracji Grzegorza Schetynę oraz Szefa ABW ppłk. Krzysztofa Bondaryka. Następnie, projekt ten przedstawiony został członkom Międzyresortowego Zespołu do Spraw Zagrożeń Terrorystycznych, którzy na styczniowym posiedzeniu poparli zawarte w nim idee³⁾, dotyczące przede wszystkim:

- rozdziału kompetencji i wskazania podmiotów koordynujących realizację zadań na terenie Polski:

Rys. 1. Rozdział kompetencji i wskazanie podmiotów koordynujących realizację zadań w RP.

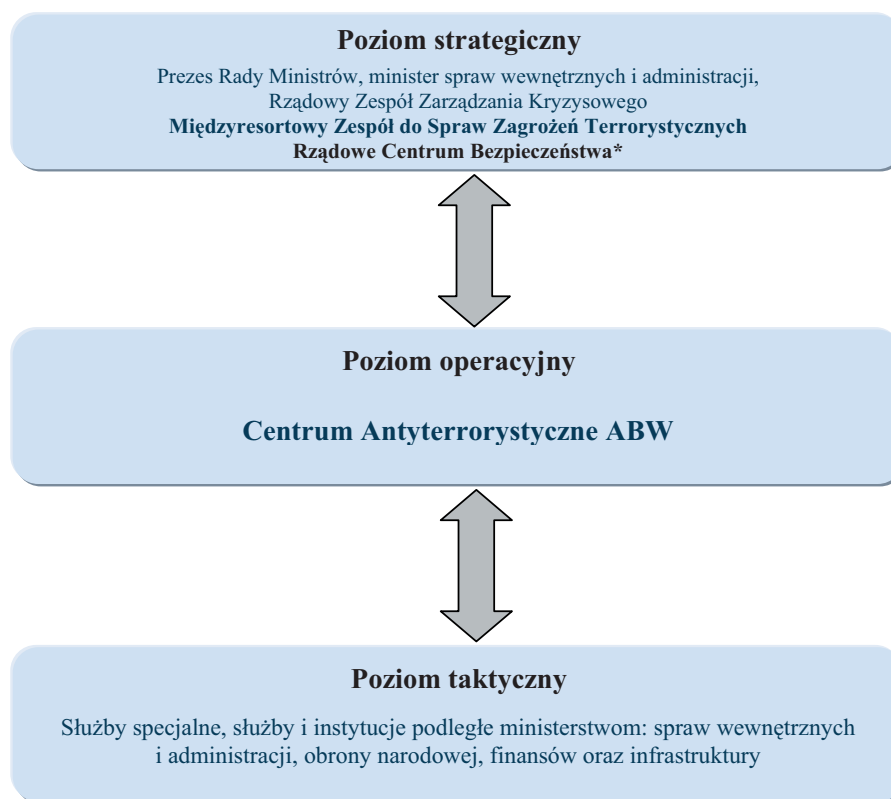
wianie ich członków zaplecza logistycznego (broń, fundusze, łączność, środki transportu) i stawianie przed wymiarem sprawiedliwości;

- **reagowanie** (*Respond*) – stworzenie efektywnego programu zarządzania kryzysowego i minimalizacji skutków zamachu terrorystycznego, obejmującego, m.in., koordynację działań po ataku, a także zapewnienie pomocy ofiarom.

Omówione cztery filary zwalczania terroryzmu znajdują swoje odzwierciedlenie w schemacie przedstawionym na rysunku 1.

³⁾ Zespół został powołany na podstawie Zarządzenia Prezesa Rady Ministrów nr 162 z 26 października 2006 r. (z późn. zm.). W jego pracach uczestniczą: przewodniczący – minister spraw wewnętrznych i administracji, ministrowie: finansów, spraw zagranicznych, sprawiedliwości, obrony narodowej, koordynator do spraw służb specjalnych (jeżeli został powołany); zastępcy przewodniczącego oraz sekretarze i podsekretarze stanu w MSWiA, sekretarz Kolegium do Spraw Służb Specjalnych, Generalny Inspektor Informacji Finansowej, Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej; szefowie: Służby Celnej, ABW, AW, SWW, SKW, Sztabu Generalnego WP, BOR; komendanci: Główny Policji, Główny Straży Granicznej, Główny Państwowej Straży Pożarnej, Żandarmerii Wojskowej, Obrony Cywilnej Kraju; dyrektor Rządowego Centrum Bezpieczeństwa – członkowie. Ponadto na posiedzenia zapraszany jest Szef BBN.

- struktury krajowego systemu zwalczania terroryzmu:

* stan po 2008 roku

Rys. 2. Struktura systemu zwalczania terroryzmu w RP.

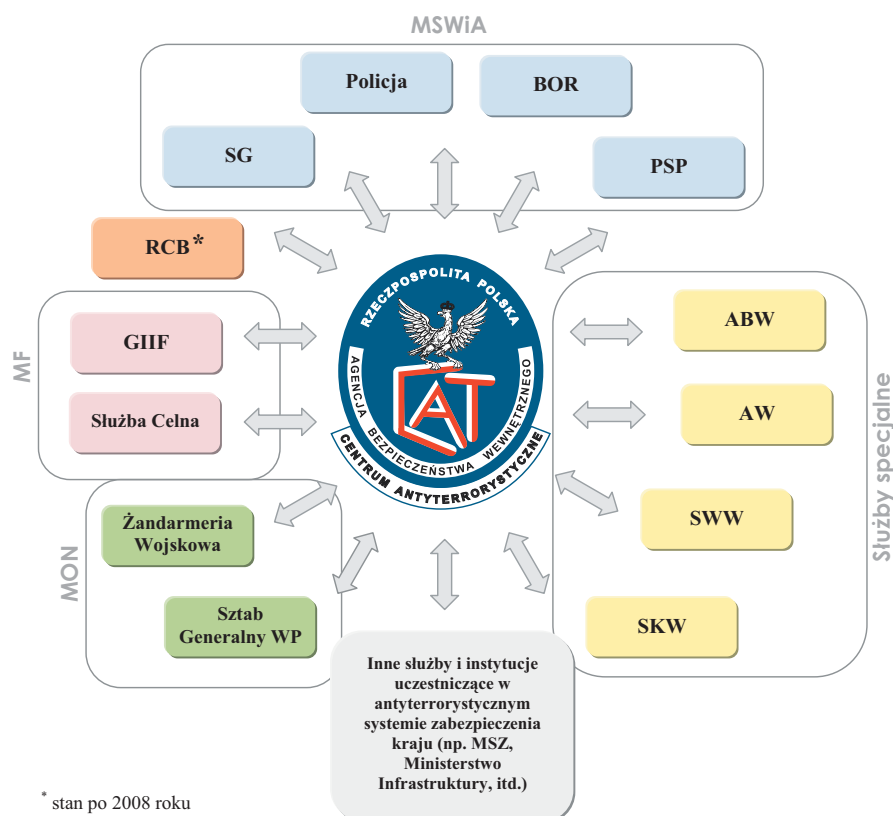
Poziom strategiczny realizowany jest przez Prezesa Rady Ministrów i podległe mu organa, w tym: Rządowy Zespół Zarządzania Kryzysowego i Międzyresortowy Zespół do Spraw Zagrożeń Terrorystycznych (MZdsZT), kierowany przez ministra spraw wewnętrznych i administracji. Strukturą wspomagającą funkcjonowanie Zespołu jest Stała Grupa Ekspertka. Ustalenia MZdsZT mają bezpośrednie przełożenie na działania jego członków tworzących **poziom taktyczny**. Zadania szczebla strategicznego obejmują w szczególności:

- wytyczanie kierunków i obszarów działań antyterrorystycznych krajowych służb i instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo;
- koordynację przepływu informacji na szczeblu rządowym.

Poziom operacyjny służy stałemu, szybkiemu i syntetycznemu informowaniu kierownictwa państwa o zagrożeniach oraz działaniach w związku z nimi podejmowanych przez służby państwowe. Na tym poziomie odbywa się również koordynacja działań – na płaszczyźnie analityczno-informacyjnej – służących identyfikacji i przeciwdziałaniu zagrożeniom terrorystycznym, prowadzonych przez krajowe służby i instytucje.

Poziom taktyczny (wykonawczy) – realizowany przez krajowe służby i instytucje uczestniczące, zgodnie z ustawami kompetencyjnymi, w antyterrorystycznej ochronie kraju:

- dwukierunkowego obiegu informacji o zagrożeniach terrorystycznych w ramach Centrum Antyterrorystycznego ABW:

Rys. 3. Obieg informacji w CAT ABW.

Wspólna koncepcja MSWiA i ABW przedstawiona została następnie do zaopiniowania oraz akceptacji Sejmowej Komisji do Spraw Służb Specjalnych (w marcu i czerwcu 2008 r.), Kolegium do Spraw Służb Specjalnych (w kwietniu i lipcu 2008 r.) oraz Rządowemu Centrum Legislacyjnemu (w marcu 2008 r.). Ostatecznie projekt uzyskał akceptację Prezesa Rady Ministrów Donalda Tuska, który 17 września 2008 r. w Zarządzeniu nr 102 (M.P. z 2008 r. nr 69, poz. 622) zmienił statut Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i powołał od 1 października 2008 r. nową jednostkę organizacyjną – Centrum Antyterrorystyczne ABW.

II. ZADANIA

Głównym zadaniem Centrum Antyterrorystycznego ABW jest koordynacja działań służb i instytucji uczestniczących w zabezpieczeniu kraju przed zagrożeniem terrorystycznym w zakresie analitycznym – informacyjnym oraz wspieranie na bazie pozy-

skanych i przeanalizowanych informacji procesu decyzyjnego kierownictwa państwa. Centrum wypełnia to zadanie poprzez realizację następujących działań:

1. Wspomaganie procesów decyzyjnych w przypadku realnego zagrożenia atakiem terrorystycznym CAT, niezwłocznie po uzyskaniu wiedzy o możliwym zamachu, przekazuje wszelkie dane pozwalające na przygotowanie i zabezpieczenie sił i środków niezbędnych do prawidłowego reagowania kryzysowego m.in. prezydentowi, prezesowi Rady Ministrów, ministrowi spraw wewnętrznych i administracji oraz dyrektorowi Rządowego Centrum Bezpieczeństwa.
2. Koordynację działań operacyjno – rozpoznawczych w zakresie zwalczania terroryzmu, realizowaną m.in. poprzez:
  - cykliczne lub doraźne narady osób szczebla decyzyjnego, w trakcie których określone są zadania do realizacji w ramach rozpoznawanych zagrożeń oraz wytyczne perspektywiczne kierunki i obszary aktywności służb i instytucji państwowych;
  - przekazywanie sygnałów o potencjalnych zagrożeniach w celu podejmowania, na bieżąco, działań zgodnie z algorytmami reagowania w sytuacjach zagrożenia;
  - monitoring aktywności organizacji terrorystycznych i ich członków oraz struktur wspierających działalność fundamentalistów na terenie RP;
  - monitoring poziomu bezpieczeństwa obiektów mogących stanowić potencjalne cele ataku terrorystycznego.
3. Wykonywanie czynności analityczno-informacyjnych w zakresie:
  - sporządzania raportów sytuacyjnych – aktualnych, syntetycznych i pełnych informacji dla kierownictwa państwa (prezydenta RP, prezesa Rady Ministrów) na temat poziomu zagrożenia terrorystycznego kraju oraz działań podejmowanych przez służby i instytucje państwowe w celu zniwelowania niebezpieczeństw;
  - długo – i krótkookresowych prognoz poziomu zagrożenia terrorystycznego Polski;
  - analiz zagrożenia terrorystycznego w innych państwach w kontekście bezpieczeństwa strategicznych interesów RP oraz polskich obywateli;
  - udziału w sporządzaniu ocen funkcjonowania systemów ochrony elementów infrastruktury krytycznej kraju pod kątem usunięcia ewentualnych nieprawidłowości.
4. Udział w opracowywaniu i nowelizacji procedur reagowania kryzysowego na wypadek ataku oraz sporządzanie algorytmów działań przed zamachem.

Centrum Antyterrorystyczne uczestniczy w działaniach mających na celu weryfikację skuteczności aktualnie stosowanych schematów postępowania w sytuacjach kryzysowych oraz wykrywanie i analizę słabych punktów zarządzania kryzysowego przy jednoczesnym wskazaniu potencjalnych strategii i kierunków dalszych działań.
5. Monitoring radykalnych mediów.

Systematycznie prowadzony monitoring mediów obcojęzycznych, w tym arabskich i kaukaskich, pozwala na regularne opracowywanie raportów zawierających zestawienie prezentowanych w nich treści, które mogą wskazywać na istnienie zagrożenia dla obywateli lub interesów Rzeczypospolitej.
6. Wspomaganie po ewentualnym zamachu terrorystycznym działań służb i instytucji uczestniczących w ochronie antyterrorystycznej Polski.

Pozyskiwane przez Centrum Antyterrorystyczne ABW sygnały – zarówno pochodzące ze źródeł otwartych, jak i operacyjnych – gromadzone są w specjalistycz-

nej bazy danych, stworzonej specjalnie na potrzeby Centrum przez ekspertów Departamentu Bezpieczeństwa Teleinformatycznego ABW. W bazie tej dokonuje się również podziału informacji na jednostki analityczne, tak by można było przeszukiwać zasoby przez różne typy rekordów. W ten sposób stworzona sieć powiązań, w przypadku rozpracowywania grupy ekstremistycznej lub ewentualnego zaistnienia ataku terrorystycznego, służy do budowania analiz kryminalistycznych powiązań sprawców z osobami udzielającymi im logistycznego wsparcia. Jednym z takich przykładów są analizy opracowane na potrzeby śledztwa w sprawie uprowadzenia i zamordowania przez terrorystów polskiego geologa w Pakistanie.

7. Współpraca zagraniczna

Współpraca zagraniczna CAT ABW prowadzona jest zarówno na płaszczyźnie dwustronnej, jak i wielostronnej. Obejmuje, przede wszystkim, wymianę informacji, wspólną analizę globalnych zagrożeń oraz korzystanie z doświadczeń i wiedzy innych państw. Wszelkie aspekty tej aktywności omawiane są zarówno w trakcie regularnych, jak i doraźnych spotkań, seminariów, warsztatów oraz za pośrednictwem systemów bezpiecznej łączności.

Centrum współpracuje m.in. ze strukturami Unii Europejskiej, NATO, Rady Europy i OBWE oraz gremiami zrzeszającymi służby specjalne innych krajów. W ramach tej współpracy uczestniczy w pracach:

- międzynarodowej grupy antyterrorystycznej (ang. *Counter-Terrorist Group – CTG*), utworzonej w następstwie wydarzeń z 11 września 2001 r.;
- grupy roboczej UE ds. terroryzmu (ang. *Working Party on Terrorism – WPT*) w ramach współpracy policyjnej i sądowej w sprawach karnych;
- grupy zwanej Klubem Berneńskim, która skupia służby wywiadu i bezpieczeństwa Państw Członkowskich UE oraz Norwegii i Szwajcarii;
- Komitetu Specjalnego NATO (AC/46), utworzonego w 1952 r., który doradza organowi decyzyjnemu NATO oraz przygotowuje raporty dotyczące zagrożeń bezpieczeństwa, wynikających m.in. z działalności terrorystycznej;
- Konferencji Europy Środkowej (ang. *Middle Europe Conference – MEC*), powstałej w 1994 r. z inicjatywy holenderskiej.

CAT ABW podejmuje również współpracę na zasadach dwustronnych, na podstawie porozumień określających ramy współdziałania w zakresie obronności, wspierania pokoju, zapobiegania przestępczości i zwalczania terroryzmu. Takie porozumienia strona polska podpisała m.in. z Austrią, Belgią, Białorusią, Czechami, Estonią, Finlandią, Gruzją, Hiszpanią, Litwą, Niemcami, Słowacją, Szwecją, Ukrainą, Węgrami. Rozwijają też współdziałanie ze swoimi odpowiednikami na świecie, szczególnie w państwach europejskich. Obecnie współpracuje z: Wielką Brytanią – JTAC (ang. *Joint Terrorism Analysis Centre*), USA – NCTC (ang. *National Counterterrorism Center*), Niemcami – GTAZ (niem. *Gemeinsames Terrorismusabwehrzentrum*), Danią – CTA (ang. *Centre for Terrorism Analysis*) oraz Ukrainą – ATC (ang. *Anti – Terrorist Centre*) i in.

III. FUNKCJONOWANIE

Centrum Antyterrorystyczne ABW funkcjonuje w systemie całodobowym, przez 7 dni w tygodniu. Oprócz funkcjonariuszy ABW służbę w nim pełnią oddelegowani funkcjonariusze, żołnierze i pracownicy m.in. Policji, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Agencji Wywiadu, Służby Wywiadu Wojskowego, Służby Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służby Celnej. Realizują oni zadania w ramach kompetencji insty-

tucji, którą reprezentują. Ponadto, z Centrum Antyterrorystycznym ABW aktywnie współpracują inne podmioty uczestniczące w systemie ochrony antyterrorystycznej RP, takie jak Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Państwowa Straż Pożarna, Generalny Inspektor Informacji Finansowej, Sztab Generalny Wojska Polskiego, Żandarmeria Wojskowa, Urząd Lotnictwa Cywilnego, Państwowa Agencja Atomistyki, Rządowe Centrum Bezpieczeństwa itp.

IV. DOŚWIADCZENIA PO ROKU DZIAŁALNOŚCI CENTRUM ANTYTERRORYSTYCZNEGO ABW

1. KATALOG ZDARZEŃ I SYTUACJI ZGŁASZANYCH DO CENTRUM ANTYTERRORYSTYCZNEGO ABW

Jedną z pierwszych kwestii wymagających szybkiego rozwiązania tuż po utworzeniu CAT ABW było zapewnienie właściwego obiegu i dopływu informacji do Centrum, a następnie – po ich weryfikacji i analizie – wdrożenie stosownych procedur reagowania i informowania kierownictwa państwa o możliwych zagrożeniach. Stąd też dokonano kategoryzacji monitorowanych sytuacji na:

1. Zdarzenia terrorystyczne zaistniałe na terenie Polski i mające wpływ na bezpieczeństwo RP i jej obywateli;
2. Zdarzenia terrorystyczne zaistniałe poza granicami Polski i mające wpływ na bezpieczeństwo RP i jej obywateli;
3. Uzyskanie informacji o potencjalnych zagrożeniach mogących wystąpić na terenie Polski i poza granicami RP;
4. Uzyskanie informacji dotyczących prania pieniędzy lub transferów środków finansowych mogących świadczyć o finansowaniu działalności terrorystycznej.

Stworzenie czterech kategorii zdarzeń związanych z zagrożeniami o charakterze terrorystycznym pozwoliło na przygotowanie analogicznej liczby schematów działań krajowych służb i instytucji odpowiedzialnych za przeciwdziałanie terroryzmowi. Przy pracach tych uwzględniono również bardzo ważną rolę, jaką w przypadku dokonania lub planowania przez ekstremistów zamachu terrorystycznego spełnia urząd prokuratora.

Kolejnym etapem było opracowanie katalogu zdarzeń zgłaszanych do Centrum Antyterrorystycznego ABW przez współpracujące w jego ramach służby i instytucje. Decyzją Międzyresortowego Zespołu do Spraw Zagrożeń Terrorystycznych – na podstawie opinii i wkładów wszystkich członków tego gremium – wdrożona została do stosowania lista 104 typów zdarzeń (podzielonych na 15 kategorii), o których powinno być informowane Centrum.

2. SZYBKA WYMIANA I WERYFIKACJA INFORMACJI

Równoległe z pracami zmierzającymi do precyzyjnego i przejrzystego określenia zakresu zadań Centrum, siłami ABW prowadzone są działania zmierzające do uruchomienia rozległej sieci teleinformatycznej (IT CAT) dopuszczonej do przetwarzania informacji objętych tajemnicą państwową. Istotą tego przedsięwzięcia jest skrócenie do zaledwie kilku sekund czasu przekazania sygnału o zagrożeniu, by w odpowiednim czasie móc podejmować skuteczne i efektywne działania zapobiegawcze. Ponadto, uruchomiony został (aktualnie w fazie ostatecznych testów) system informowania o zdarzeniach o charakterze terrorystycznym wykorzystujący szyfrowany kanał łączności mobilnej. Planowany termin zakończenia wszystkich prac wdrożeniowych w sferze teleinformatyki przewidziany jest na I półrocze 2010 r.

Oprócz przedsięwzięć służących zbudowaniu bezpiecznych kanałów przesyłu informacji, w pierwszym roku funkcjonowania Centrum prowadzono działania zmierzające do uruchomienia w CAT ABW jednolitego systemu obrazowania aktualnego stanu bezpieczeństwa m.in. w sferze komunikacji lądowej, morskiej i lotniczej (zwłaszcza w aspekcie przewozu materiałów niebezpiecznych) oraz poziomu promieniowania materiałów rozszczepialnych. Wszystkie te elementy składowe bezpośrednio przekładają się na podwyższanie poziomu pracy w zakresie monitorowania aktualnej skali zagrożenia terrorystycznego RP.

3. NAJWAŻNIEJSZE DZIAŁANIA I PROJEKTY CAT ABW

a) monitorowanie incydentów i zdarzeń o charakterze terrorystycznym.

Utworzenie CAT ABW (1 października 2008 r.) zbiegło się w czasie z uprowadzeniem przez islamskich terrorystów polskiego geologa z firmy „Geofizyka Kraków”, pracującego w Pakistanie na kontrakcie (28 września 2008 r.). Już w dniu porwania funkcjonariusze tworzonego wówczas Centrum, na płaszczyźnie informacyjno – analitycznej, zainicjowali wspieranie polskich służb i instytucji operujących za granicą w ich działaniach, zmierzających do uwolnienia Polaka. Materiały uzyskiwane równoległe przez różne instytucje przekazywane były na bieżąco Prokuratorowi Generalnemu, w celu włączenia ich do wszczętego w tej sprawie śledztwa. Tragiczny finał porwania naszego rodaka nie zakończył działań, które CAT ABW prowadził w tej sprawie. Wszelkie naprowadzenia i dowody wskazujące na sprawców tego morderstwa są nadal na bieżąco włączane do toczącego się postępowania, w celu doprowadzenia przed wymiar sprawiedliwości terrorystów, którzy dopuścili się tego czynu.

W pierwszym roku działalności CAT ABW zajmowało się również kilkuset aktami piractwa morskiego. Kilka z nich bezpośrednio dotyczyło obywateli RP pływających na statkach pod różnymi banderami, a porywaczami byli niejednokrotnie ekstremiści powiązani z islamskimi organizacjami terrorystycznymi, aktywnymi w rejonie Zatoki Adeńskiej i Oceanu Indyjskiego. Również te incydenty były monitorowane przez Centrum, a efekty monitoringu były wykorzystywane w prowadzonych za granicą przedsięwzięciach zmierzających do uwolnienia uprowadzonych oraz w działaniach procesowych w ramach toczących się postępowań karnych.

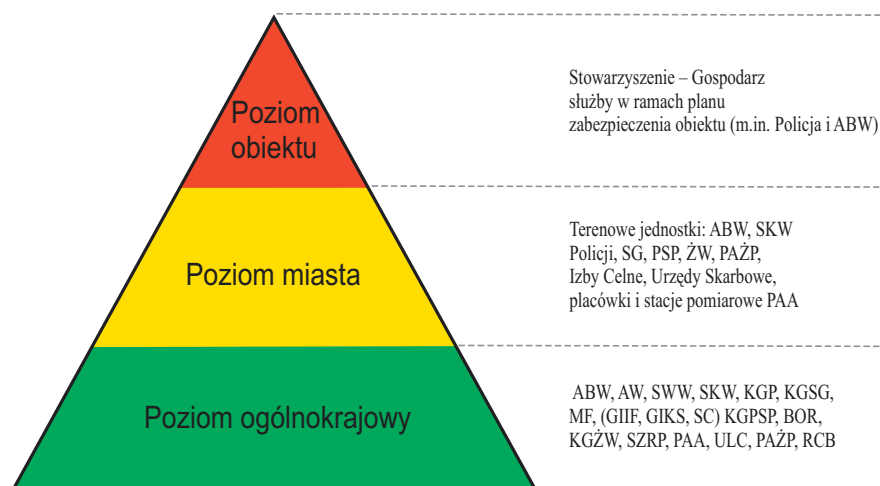
Oprócz kilku ważnych zdarzeń o charakterze terrorystycznym, dotyczących obywateli RP, a zaistniałych za granicą, również w Polsce miały miejsce incydenty, które skutkowały wszczęciem przez CAT ABW procedur reagowania kryzysowego oraz równoległe z nimi działań wykrywczych w ramach postępowań przygotowawczych.

b) antyterrorystyczne zabezpieczenie UEFA EURO 2012

Jednym z ważniejszych zadań realizowanych obecnie przez CAT ABW jest przygotowanie antyterrorystycznego zabezpieczenia Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej. W ramach tego przedsięwzięcia sporządzono plan dotyczący rozpoznawania, zapobiegania i zwalczania zagrożeń terrorystycznych do Krajowej Strategii Zabezpieczenia UEFA EURO 2012 (koordynatorem prac nad tym dokumentem jest Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji), który w czerwcu 2009 r. zaakceptowany został przez władze UEFA. Oprócz działań planistycznych, wdrożono również prace nad wspólnym dla wszystkich służb uczestniczących w ochronie antyterrorystycznej kraju projektem zbudowania mapy zagrożeń

terrorystycznych dla obiektów Mistrzostw. Obejmuje on trzy poziomy zabezpieczenia terenu (obiekту, miasta organizatora i państwa), uwzględnia czynniki wpływające na wzrost lub obniżenie poziomu zagrożenia (polityczne, społeczne, infrastrukturalne i inne) oraz rozdziela zadania i kompetencje na poszczególnych poziomach zabezpieczenia.

Rys. 4. System ochrony strefy publicznej i prywatnej.

4. PODSUMOWANIE

Centrum Antyterrorystyczne Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego jest unikatową w skali kraju strukturą odpowiedzialną za jedną ze sfer bezpieczeństwa państwa i obywateli RP. Realizowana w ramach CAT ABW bezpośrednia współpraca oddelegowanych przedstawicieli instytucji zaangażowanych w antyterrorystyczne zabezpieczenie Polski i obywateli RP daje wymierne efekty w postaci:

- znacznego przyspieszenia wymiany informacji o zagrożeniach terrorystycznych,
- stworzenia skutecznego systemu weryfikacji danych,
- raportów przedstawiających całość wiedzy o incydencie i podjętych w związku z nim przedsięwzięciach zapobiegawczych przez podmioty krajowe.

Zapewniona systemowa ochrona informacji niejawnych, a jednocześnie transparentność działań realizowanych przez służby i instytucje współpracujące w ramach CAT ABW przyczyniają się do wzrostu zaufania i zmniejszenia rywalizacji między uczestnikami krajowego systemu ochrony antyterrorystycznej.

Tworząc koncepcję polskiego Centrum Antyterrorystycznego, skorzystano z doświadczeń innych państw, m.in.:

- z brytyjskich rozwiązań (J-TAC) przetransponowano w polskie realia sferę działań w zakresie pracy analityczno-informacyjnej,
- na podstawie rozwiązań niemieckich (GTAZ) stworzono system koordynacji działań operacyjno-rozpoznawczych,
- korzystając z wzorca brytyjskiego (J-TAC) oraz ukraińskiego (ATC) ulokowano Centrum Antyterrorystyczne przy wewnętrznej służbie specjalnej, jaką jest Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego.

Wyłącznie polskim wkładem w koncepcję działań CAT ABW są zastosowane założenia teleinformatyczne, które – jak niejednokrotnie stwierdzali przedstawiciele zagranicznych centrów – spowodowały, że w polskim Centrum Antyterrorystycznym wdrożone zostały rozwiązania na miarę XXI wieku. Funkcjonalność, jaką już osiągnęło CAT ABW, docenił również Koordynator UE do spraw Zwalczania Terroryzmu, Gelles de Kerchove, który w jednym ze swoich raportów wskazał, że analogiczne rozwiązania należałoby wdrożyć w innych państwach Wspólnoty.

Zalecenia UE dotyczące działań antyterrorystycznych

W wyniku przeprowadzonej przez Radę do Spraw Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych UE oceny rozwiązań antyterrorystycznych o charakterze prawnym, administracyjnym i technicznym (ang. *peer evaluation*) krajów członkowskich UE opracowano zbiór zaleceń dla państw Wspólnoty. Wytyczne te mają na celu usprawnienie działań oraz zapewnienie nowych instrumentów organom ochrony prawa, służbom specjalnym i innym instytucjom państwowym, które posiadają kompetencje umożliwiające zwalczanie terroryzmu. Wdrożenie zaleceń uzależniono od aktualnego stanu zagrożeń terrorystycznych oraz wszelkich implikacji politycznych w poszczególnych państwach członkowskich.

KLUCZOWE ZALECENIA DZIAŁAŃ NA POZIOMIE KRAJOWYM

Zalecenie nr 1: Koordynacja politycznych wysiłków w zwalczeniu terroryzmu poprzez stworzenie na poziomie ministerialnym struktury odpowiedzialnej za opracowanie ogólnokrajowego planu przeciwdziałania terroryzmowi, prawnego ścigania terrorystów, ochrony infrastruktury krytycznej i zarządzania kryzysowego.

Zalecenie nr 2: Powołanie Koordynatora ds. Zwalczania Terroryzmu, którego zadaniem będzie koordynacja w tym zakresie działań instytucji rządowych, organów ochrony prawa oraz służb specjalnych.

Zalecenie nr 3: Koordynacja ścigania poprzez powołanie urzędu (np. Prokuratora Krajowego), do którego obowiązków będzie należała koordynacja działań organów sprawiedliwości, a także wymiany informacji pomiędzy władzami sądowniczymi i organami ochrony porządku publicznego i służbami bezpieczeństwa.

Zalecenie nr 4: Współpraca między instytucjami oraz dostęp do potrzebnych informacji i danych wywiadowczych poprzez stworzenie planu prowadzonej na bieżąco krajowej koordynacji w zakresie wymiany informacji pomiędzy wszystkimi służbami bezpieczeństwa i wywiadu oraz organami ochrony porządku publicznego, zajmującymi się zwalczaniem terroryzmu.

Zalecenie nr 5: Wieloźródłowe oceny zagrożeń terrorystycznych na podstawie wszystkich dostępnych informacji, dostarczane w czasie umożliwiającym podjęcie stosownych decyzji.

Zalecenie nr 6: Gromadzenie informacji polegające m. in. na optymalizacji procesów pozyskiwania i wymiany informacji dotyczących wszystkich aspektów terroryzmu zarówno w kraju, jak i za granicą, według klucza ustalonego adekwatnie do potrzeb danego państwa.

Zalecenie nr 7: Stworzenie odpowiednich podstaw prawnych umożliwiających służbom specjalnym uzyskanie dostępu do baz danych organów ochrony prawa i innych instytucji państwowych. Dostęp ten, jednak, ograniczony zgodnie z zasadą *need to know* oraz zgodny z wymogami ochrony informacji niejawnych.

Zalecenie nr 8: Siły policyjne, w tym również lokalne, powinny być w pełni zaangażowane w walkę z terroryzmem, przejść odpowiednie przeszkolenia oraz być na bieżąco powiadamiane o poziomie zagrożenia.

INNE WAŻNE ZALECENIA

Zalecenie nr 9: Kontrola graniczna powinna uwzględniać aspekty związane z przeciwdziałaniem terroryzmowi, w tym warunki pozyskiwania i wymiany informacji z organami ochrony porządku i służbami specjalnymi.

Zalecenie nr 10: Umożliwienie użycia informacji wywiadowczych jako dowodu w sądzie, co zwiększyłoby możliwości państwa w ściganiu i pociąganiu do odpowiedzialności karnej osób oskarżonych o terroryzm.

Zalecenie nr 11: Zapewnienie podstawy prawnej działania służb i instytucji, która umożliwiłaby pełne wykorzystanie szeregu technik dochodzeniowych, zarówno związanych z wykorzystaniem sprzętu technicznego, jak i innych⁴⁾.

Zalecenie nr 12: Stworzenie systemu bezpiecznej łączności umożliwiającej komunikację krajową i międzynarodową. Wprowadzenie certyfikatów bezpieczeństwa dla osób, które dysponują informacjami niejawnymi, również podczas pracy w instytucjach unijnych.

Zalecenie nr 13: Stworzenie systemu zarządzania kryzysowego łączącego działania wszystkich właściwych instytucji i urzędów w celu szybkiego, skoordynowanego reagowania na ataki terrorystyczne. Krajowe centra powinny nawiązać ścisłą współpracę ze swoimi zagranicznymi odpowiednikami, aby przygotować się i odpowiednio zareagować na wypadek przygranicznej sytuacji kryzysowej.

ZALECENIA DZIAŁAŃ NA POZIOMIE UNIJNYM

Zalecenie nr 14: Współpraca z Europolem i Eurojustem, korzystanie z informacji dotyczących terroryzmu z istniejących archiwów Europolu oraz optymalizacja wymiany informacji, również poprzez krajowe biura Europolu. Tam, gdzie istnieją przeszkody, państwa członkowskie powinny rozważyć stworzenie *ad hoc* grup roboczych na poziomie krajowym, z udziałem przedstawicieli właściwych organów oraz reprezentantów Europolu i Eurojustu. Powinna też być wzięta pod uwagę możliwość stworzenia wspólnych zespołów śledczych z udziałem członków tych instytucji.

Zalecenie nr 15: Współpraca z Centrum Sytuacyjnym poprzez optymalizację wkładów przekazywanych do SitCen, w celu poprawy dokonywanych tam analiz strategicznych. W przypadku istnienia przeszkód w przekazywaniu informacji, kraje członkowskie powinny rozważyć stworzenie *ad hoc* grup roboczych na poziomie krajowym, w skład których będą wchodzić przedstawiciele SitCen.

Zalecenie nr 16: Współpraca z Kolegium Policji Europejskiej (CEPOL), które wspólnie z Europolem powinno przygotować dla urzędników organów ochrony prawa z całej UE szkolenia oraz programy informacyjne na temat przeciwdziałania terroryzmowi. Działanie to promowałoby wzajemne zaufanie pomiędzy krajowymi organami

⁴⁾ W raporcie sporządzonym po dokonaniu oceny przygotowań Polski w zakresie profilaktyki antyterrorystycznej, Grupa Ewaluacyjna UE wskazała jako jedną z „dobrych praktyk” fakt, iż ABW realizuje swoje ustawowe zadania, posiadając pełnię uprawnień przypisywanych strukturom policyjnym. W ocenie kontrolerów, to rozwiązanie wydaje się być jednym z najskuteczniejszych narzędzi walki z terroryzmem.

mi ochrony porządku publicznego. CEPOL powinien rozważyć możliwości wspierania wymiany pracowników stosownych instytucji krajów członkowskich.

ABSTRACT

During the first year of ABW Antiterrorist Centre activity, it has been proved that its existence as well as its place in the national antiterrorist protection system is fully justifiable. The experience gained so far has taken a direct effect on improving the managing procedures in the national services and institutions, which can be of use in case of obtaining information concerning a terrorist threat to Poland or its citizens. The functioning of the warning system in Poland has been greatly improved by IT solutions applied, which – on one hand – allows for quick gathering and analysis of information, and – on the other hand – makes it possible to transmit data in the appropriate time.